

AHOLIDAN XOSIL BO'LADIGAN QATTIQ MAISHIY CHIQINDILARNI ZARARSIZLANTIRISH.

Saidova S.A

*Farg'ona Jamoat Salomatligi Tibbiyot instituti
Ilmiy rahbar: “Kommunal va mehnat gigiyenasi”
kafedrasi Assistenti:*

Turg'unova Zarnigorxon Zohidjon qizi

Muallif: Tibbiy Profilaktika Ishi 3-kurs talabasi

Ibrohimova Yulduz Baxodir qizi.

Muallif: Biotibbiyot muhandisligi 3-kurs talabasi

Annostatsiya: *Atrof -muhit doimo insoniyat uchun resurslar manbai bo'lib kelgan, lekin uzoq vaqt davomida uning hayotiy foiloyati tabiatga sezilarli ta'sir ko'rsatmagan .Faqat o'tgan asrning oxiridan boshlab iqtisodiy faoliyat ta'sirida yer biosferasida sezilarli o'zgarishlar ro'y bera boshladi.*

Kalit so'zlar: *qayta ishlash,utilizatsiya , bakteriyalar atrof-muhit,maishiy chiqindi.*

Kirish: Butun jahon banki bergan ma'lumotga ko'ra uch minginchi yil boshida dunyo shaharlari aholisi 2,9 mlrd kishi yashagan va ulardan yiliga 640 mln tonna qattiq maishiy chiqindi hosil bo'lgan. Hozirda esa 3 mlrd aholidan yiliga 1,3 mlrd tonna chiqindi hosil bo'ladi, 2025 yilga kelib esa bu ko'rsatgich 2,2 mlrd tonnaga yetadi.

Oxirgi 10 yillikda chiqindilarni qayta ishlash va utilizatsiya qilish iqtisodiyotning xuddi transport kommunikatsiyasi va energiya ishlab chiqarish kabi asosiy muammolardan biri bo'lib qoldi.

Ammo bu muammoni hal etishning yagona va samarali usuli hali ham topilmadi. Axlatxonalar yoki ularning boshqacha qilib poligonlar deb ataladi. Bu usul eng keng qo'llaniluvchi kelajagi yo'q va zararli usul hisoblanadi. Dunyo aholisi yiliga 1,5-2% ga ortmoqda, axlatxonalar hajmi esa 6 % ga ortmoqda, bu 3-4 marta tezroq deganidir.

Jarayonni sekinlatish maqsadida axlatlar zichlab shabballanadi. Bunga maxsus mashinalar yordamida erishiladi, bunda 1 m³ joyda 0,8 tonna chiqindi zichlanadi. Bu holat axlatxonalar hajmini 5-6 marta oshiradi. Ammo poligonlar bu – sekin portlovchi zaharli moddalardir. Ular suv va atrof muhit omillarini metan, bakteriya bilan to'yintiradi.

Tadqiqotning maqsadi: Bunday holatni oldini olishning eng maqbul usullaridan biri – bu bakteriya yordamida chiqindilardan bio yoqilg'i olishdir. Bunday bakteriyalar chiqindi gazlardan etil spiriti hosil qiladi. Buning

uchun chiqindi tarkibidagi organik moddalar 800 C⁰ gacha qizdiriladi. Yoqish usuli chiqindi hajmini 10 martaga qisqartirishi mumkin.

Chala yongan maxsulotlar ham o'z tarkibida zararli moddalarni saqlaydi. Ammo ikkinchi tomondan chiqindilarni yoqish natijasida atmosfera havosiga o'ta zaxarli birikmalar jumladan dioksinlar, furanlar ajralib chiqadi.

Natija: Dastavval 1 kunda ajratiladigan qattiq maishiy chiqindi bo'yicha yer sharini ifloslantiradigan davlatlarni ko'rib chiqsak, bunda 1- o'rinni AQSH (624,7 ming tonna), Xitoy (520,6 ming tonna), Braziliya (150 ming tonna), Yaponiya (145 ming tonna), Germaniya (130 ming tonna), Rossiya (110 ming tonna), Hindiston (100 ming tonna) 1 sutkada hosil bo'ladi. Ammo ularni zararsizlantirishning atrof muhitga pand bermaydigan yagona, samarali usuli yo'q va olimlar bir to'xtamga kelganlari yo'q.

Xulosa: Gollandiyalik bir qator olimlar tomonidan yaratilgan uncha katta bo'lmagan poyafzal kolleksiyasini foydalanib bo'lgach yerga ko'mib qo'yiladi va ma'lum vaqt o'tgach shu yerdan o'simlik o'sib chiqadi. Mazkur usul garchi juda oddiy ko'rinsada ammo o'rtacha poyafzalni chiqishi uchun ketadigan 10 yillik muddat va atrof muhitni ifloslanishi oldida bu holat juda samarali usul ekanligini e'tirof etmasdan imkoni yo'q.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Adabiyotlar ro'yxati Asosiy

1. Qudratov O. Sanoat Ekologiyasi T: 000 y TTESI qoshidagi nashriyot.
2. O'zbekiston Respublikasining "Chiqindilar to'g'risida"gi Qonuni (2002 yil 5 aprel № 362-II).
3. Lukanin V.N. i dr. "Avtomobilnye potoki i promyshlennaya ekologiya" INFRA 2002 g-646 s.
4. НИКИТИН Д.П., НОВИКОВ Ю.В. «Окружающая среда и человек» - М:Выс. Шк. 1986-215с.

Qo'shimcha

1. Реймерс Н.Ф. "Природопользование". Словарь-справочник. – М: Мысль 1990-637с.
2. Ахметов. Л.А. "Автомобильный транспорт и охрана окружающей среды" Справочник. Ташкент: Мехнат 1990-21с.
3. "ООС и Использование природных ресурсов" Тошкент: Госкомприрода 1993-172с.
4. Анишев В.А., Еонни З., Скалин Ф.В. "Технологические аспекты охраны окружающей среды" - Л. 1982-312с. 5. Шодиметов Ю.Ш. "Социальная экология" - Уч. Пособия 1994-315с.

6. Национальный доклад о состоянии окружающей природной среды и использование природных ресурсов в РУз (1996). Тошкент: Госкомприроды РУЗ 1998-102с.

7. Банников А.Г. и др. “Основы экологии и охрана окружающей среды” М. “Колос”, 1999, 304с.